

Гэтым матэрыялам мы сёння адкрываем серыю публікацый, прысьвечаных лаўрэатам прэміі “За духоўнае адраджэньне” і спецыяльных прэміяў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва за 2009 год. І пачаць мы вырашылі з асобы кераміста Валерыя Калтыгіна — аднаго з нямногіх лаўрэатаў, што працуюць ва ўстановах адукацыі (Валерыя Аркадзевіч выкладае кераміку ў Бабруйскай дзіцячай мастацкай школе імя У.А.Дамарада), арганізатара і кіраўніка штогадовых міжнародных пленэраў па кераміцы “АРТ-Жыжаль”. Зусім нядаўна ў сталічнай галерэі “Універсітэт культуры” прайшла сумесная выстава твораў двух Калтыгіных, бацькі Валерыя і яго сына Максіма, дарэчы, стыпендыята спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі, у чым бачыцца пэўны сімвалізм. У згаданай галерэі і адбылася наша гутарка з Калтыгіным старэйшым пераважна пра тое, за што ён і атрымаў спецыяльную прэмію, — пра захаванне і развіццё традыцый народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, арганізацыю міжнародных пленэраў і актыўную выставачную дзейнасць...

Валерыя КАЛТЫГІН, кераміст, арганізатар і кіраўнік штогадовых міжнародных пленэраў па кераміцы “АРТ-Жыжаль”, лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва за 2009 год:

“На халыву ці з насकोку ў кераміцы нічога не зробіш...”

— Валерыя Аркадзевіч, што для вас Міжнародны пленэр па кераміцы “АРТ-Жыжаль” — справа ўсяго жыцця, смеля авантура, хобі, гульня?

— Ну ва ўсякім разе не гульня і не проста хобі... Прынамсі, я спрабую рабіць усё на поўным сур’ёзе — асэнсоўваць ужо зробленае, шукаць нейкія новыя ідэі. Рухацца ўсё-такі наперад. Бо інакш які сэнс? Ну правялі адзін пленэр, наладзілі выставу, правялі другі, трэці, чацвёрты... Нашу

межа, то, напрыклад, летась былі творцы з Англіі, Францыі, Ірландыі... Шырыцца і геаграфія расійскіх удзельнікаў, гэта ўжо не толькі Масква і Піцер, але і Перм, Ноўгарад... Прычым гаворка ідзе менавіта аб прафесіяналах. Замежныя удзельнікі — гэта пераважна сябры сваіх нацыянальных саюзаў мастакоў, што гэтаксама можа гаварыць пра ўзровень канчатковага выніку...

— Колькі чалавек удзельнічала ў пленэры летась?

— 27.

— Іх цяжка знаходзіць?

— Ды не... Ёсць жа інтэрнэт, электронныя сродкі сувязі. Людзі дасылаюць мне свае партфоліа, і я адбіраю. Папраўдзе, беларускія удзельнікі — самыя моцныя ў прафесійным плане. Яшчэ — прыбалты, малдаване, рускія... А керамісты з той жа Англіі, Ірландыі, нават Польшчы — гэта больш, так бы мовіць, аматарства па найвышэйшым разрадзе. Але ж на тое і ёсць сталыя творцы, каб дапамагаць і накіроўваць.

— Дарэчы, штосьці падобнае да “АРТ-Жыжаль” арганізоўваеце ў далёкім замежжы?

— Вось менавіта “штосьці”. Магу сказаць дакладна: такога, як у нас, няма нідзе... У нас усе працуюць як апантаняны. Нават замежнікі ўцяваюцца тут у адмысловы творчы і псіхалагічны марэфон і шчыруюць нароўні з нашымі да знямогі... Нават пакідаюць свае працы тут. Бо як іх забірэш? Самалёты, дзяржаўныя межы, мытні... Кераміка — гэта ж вельмі нетранспартэбельная рэч.

— “АРТ-Жыжаль” — гэта ўжо своеасаблівы брэнд?

— Безумоўна, гэта — эксклюзіў. Я ведаю, што нешта падобнае паспрабавалі наладзіць у Малдове, ва Украіне... Але ў іх не атрымалася.

— Чуў, што вы атрымліваеце пэўныя заданні ад мясцовых улад у тым плане, што яны чакаюць ад удзельнікаў пленэру нейкіх канкрэтных творчых вынікаў для аздаблення бабруйскіх інтэр’ераў...

— Так. Плён нашай працы рэалізуецца і ў якасці мастацкіх падарункаў для горада. Гэта і асобныя творы, і афармленне інтэр’ераў. Адсюль і тэма апошняга пленэра — “Кераміка ў інтэр’еры”. А сёлета перад намі паставілі задачу аздабіць керамікай інтэр’ер кавярні бабруйскага Палаца мастацтва. Натуральна, гэта павінна быць калектыўная работа, але вытрыманая ў адзіным мастацкім стылі. Задача — нялёгка. Бо ў кожнага кераміста — свой стыль. Цяпер я якраз распрацоўваю канцэпцыю будучага інтэр’ера...

— Валерыя Аркадзевіч, вы суровы кіраўнік?

— Кіраўніцтва такое: камандзіраў не трэба, камандзірам буду я. Гэта значыць, калі я сказаў, што, напрыклад, праз гадзіну трэба прыйсці і рабіць абпалы, то трэба прыйсці і рабіць. І тое самае датычыць любой пленэрнай работы — і падрыхтоўкі печкі, і усталявання навесаў, і колкі дроў... А інакш на пленэры і нельга. Бо тут усё залежыць ад калектыўнага духу, калектыў-

на працаваць гуляючы проста немагчыма. Той жа абпал ніколі не можа быць справай аднаго чалавека. Ты ж не будзеш печку ганяць ухаластую, калі яна толькі на палову ці на трэць загрузана работамі. Трэба яе цалкам загрузіць, каб полымія трымалася. А потым увесь час нарошчвань тэмпературы... Карашей, тут існуюць свае парадак і рытм, якім мусіць падпарадкавацца ўвесь калектыў.

— Ці часта даводзіцца выпраўляць памылкі нявыпытных пленэрыстаў?

— Ды ўсяго хапае! Ну вось хаця б такі выпадак з апошняга пленэру... Падыходзіць да мяне англічанка і ірландка: “Мы хочам адзін абпал зрабіць!” Добра, думаю, абпал дык абпал. Паставіў работы, праз перакладчыка ўсё растлумачыў ім. Праз нейкі час падыходжу, гляджу, а яны сядзяць сабе, нейкі графік зрабілі, усё нешта зазіраюць у свае схемы... Я ў іх пытаюся: “Вы доўга тут збіраецеся сядзець? У вас жа тэмпература на адным месцы стаіць!” А ў іх па графіку сапраўды атрымлівалася, што з тым абпалам трэба было ўсю ноч сядзець! Я ім загадваю: “Абпал зрабіць за дзве гадзіны, не даўжэй!” А яны ў плач, сапраўдную істэрыку закацілі, маўляў, я іх крыўджу, уганяю ў нейкія рамкі... А самі элементарна не разумеюць, што тэмпературу трэба ўвесь час нарошчваць. Гэта як у топцы паравознай — трэба кідаць і кідаць, каб паравоз хуткась набіраў... Я ўрэшце не вытрымаў, напрасіў Клода, француз, каб той ім падумачыў, што трэба рабіць. Той растлумачыў, і канфлікт быў вычарпаны. Дарэчы, усе такія і смешныя, і горкія гісторыі мы занатоўвалі ў нашай насценнагаце “Пляткарка”. Чаго там толькі ні было: і пра нашы туалеты (звычайныя надворныя будкі з “адтулінай”), якія вельмі ўразілі тых жа гасцей з туманнага Альбіёна, і пра барацьбу “за выжыванне” ў дажджлівыя дні, калі прыходзілася выварочваць навыварат палаткі, набрынялыя вадой...

— Валерыя Аркадзевіч, як кіраўнік пленэру “АРТ-Жыжаль” вы лічыце сябе прадстаўніком і, так бы мовіць, прасоўвальнікам беларускай школы керамікі?

Браты. Кайн і Авель. 2002 г.

— Хутчэй не, чым так. Таму што тое, чым мы займаемся, гэта няхай і эксклюзіўная, але толькі нейкая частка таго вялікага керамічнага абшару, які існуе і ў цэлым свеце, і нават у адной Беларусі. Зразумела, я як выпускнік аддзялення керамікі нашай Акадэміі мастацтваў належу да беларускай школы, але паўтаруся, што наша пленэрная кераміка — гэта вельмі шматграннае мастацтва, сінтэз творчасці і глыбокіх тэхналагічных ведаў, калектыўная псіхалогія і вечны пошук... І таму гаварыць пра нейкую статычную школу не даводзіцца.

— Сваіх юных выхаванцаў, у якіх вы выкладаеце кераміку ў Бабруйскай дзіцячай школе мастацтваў, вы папярэджваеце аб тым, што праца прафесійнага кераміста — гэта нялёгкае хлеб?

— Нялёгка, але ўдзячны. У дзіцячай школе мастацтваў я распрацаваў уласную праграму, якая адрозніваецца ад традыцыйных. Да прыкладу, я цалкам выключаю ганчарнае кола, бо лічу, што яно не спрыяе развіццю прасторавага мыслення, навыкаў працы з формай... А акцэнт я раблю менавіта на формаўтварэнне керамікі праз ручную лепку — ад самых простых форм да больш складаных, да кампазіцый і камплектаў, дзе могуць узнікаць нават і архітэктурныя задачы, звязаныя з дэкорам... Спрабум стылізаваць, зноў жа, пачынаючы ад расліннага ды жывёльнага свету і заканчваючы чалавекам. Робім і талеркі дэкаратыўныя, і пано. Словам, імкнуса, каб быў, калі можна так сказаць, шырокі керамічны захоп жыцця і мастацтва. Але павінен усё-такі заўважыць, што керамікай з задавальненнем і сур’ёзна займаюцца адзінкі. Далёка не для кожнага падыходзіць гэты спецыфічны занятка.

— А яшчэ кажучы, што не святых гаршкі лепяць...

— Святых не святых, але гаршчок зліпціць — не такая ўжо простая штука, як здаецца. Скажу так: гаршкі лепяць людзі, “хома сапіенсы”, якія, перад азначэння, умеюць думаць і эксперыментаваць. На халыву ці з насकोку ў кераміцы нічога не зробіш. А што тычыць нашых пленэраў, то, як вынікае з назвы, нас апыае свой бог — Жыжаль. Гэтакі прыручаны намі Бог, які разам з намі і лепіць нашыя гаршкі...

3 серыі “З правінцыйнага жыцця”. 2008 г.

— Так! Я браў летась скульптура, і скажаў потым, што гэта быў першы і апошні скульптар на пленэры. І пра жывапісцаў тое самае магу сказаць... Ну не разумеюць яны ні калектыўнай працы, ні пластычнай мовы керамікі. У іх іншае ўсё. Той жа жывапісец пойдзе на прыроду, выбера месца, зашыецца там недзе ў куточку і будзе маляваць дзень, два, тры... А потым, магчыма, тыдзень гультаяваць. А ў пленэрнай кера-